

Štev. 8.

V Trstu, 23. februvarja 1895.

Letnik VIII.

† Nadvojvoda Albreht.

Presvetla dinastija, celokupna armada, avstro-ogerski narodi in zunanji pravi prijatelji našega cesarstva iskreno žalujejo ob smrti poljnega maršala nadvojvode Albrehta, ki je na svojem posestvu v Arco dné 18. febr. t. l. umrl v 78. letu življenja.

Uže izza mlada vojak, pokazal se je v raznih vojnah junaka, zajedno zavestnega generala in vojvoda, in je kot tak najbolj zaslul vsled zmage 24. junija 1866. pri Kustoci. Za c. in kr. celokupno armado ima pa tudi velike zasluge ne le kot njen dolgoletni nadzornik, ampak tudi kot reorganizator, ki je svoje delo pospeševal tudi kot samostojen mislitelj in dejanski pisatelj. Za razvoj vojaštva je sam mnogo žrtvoval in je bil zajedno velik dobrotnik sosebno ubožnim častnikom.

V skupni armadi je on gledal pred vsem na duh, ne pa na zunanjo jednoličnost. Kakor mu je ugajala razlika zunanje oprave polkov, jednako ni videl opasnosti v mnogoterosti jezikov pri armadi, privolil v rabljenje madjarščine pri honvedih in hrvaščine pri hrvatski deželni brambi. On je pošteval jednotnost patrijotiskega mišljenja in koncentracijo sil, ne pa centralizacijo nebitvenih zunanjih oblik, in s tem je ščitil stare tradicije v skupnem avstro-ogerskem vojaštvu ter se je dejanski odlikoval od tistih modernih stremiteljev, ki bi radi uniformovali vse po jednem kopitu, v tem ko prezirajo moč idej in notranjega osredotočenja.

Povdarjajo, da nadvojvoda Albreht je kot konservativce stare korenine vedno glasoval z desnico gosposke zbornice, nalašč pa pozablja, da je bil on konservativce tudi v višem politiskem smislu. On je kot dolgoletni ogerski guverner zastopal staro jednotno cesarstva, in ko bi bilo zavisno samo od njega, on bi ne bil nikdar privolil v vstvarjenje sedanjega duvalizma. On bi bil podelil svobodo narodom za kulturni razvoj ter bi bil skupnosti odločil jedino to, kar je zares skupno in za pravo koncentracijo odločilno. Kakor je dopustil rabljenje raznih jezikov v armadi, jednako bi bil privolil v zasnovo nacionálnih organizacij, nikdar pa ne v razkrojitev, kakoršno so zahtevali in s tujim vplivom dosegli Madjari. Da je bil slavni pokojnik pravi zastopnik jednotne države, razvidno je iz tega, da ni bil priljubljen pri Madjarih. Poslednji ga niso marali tudi zaradi tega, ker se je držal starega prijateljstva z Rusijo, katero je večkrat posetil, in v kateri je bil po-

sestnik dveh ruskih polkov. To pa zopet najveljavneje svedoči, kakó dosleden konservativce je bil nadvojvoda Albreht tudi v veliki in zunanji politiki. V pogledu na to vsemu svetu znano dejstvo je tudi umevno, zakaj se je on le po sili sprijaznil s sedanjo trozvezo, ne da bi bil pretrgal stare tradicije, ki vežejo Avstrijo in Rusijo drugo na drugo. Jasno je po tem tudi, zakaj so v nekaterih krogih zunanjih držav skušali pridobiti nadvojvoda Albrehta na svojo stran. No, on se je udal mogočnim dejstvom, po mišljenju pa je ostal zvest zaščitnik dobrih tradicij in spasonosnih idej.

Kakor je slavni zmagalec trezno snoval načrte za vojsko in velike vojaške vaje, jednako trezno je pošteval sile avstro-ogerskih narodov, in tu mu je uže statistika narekovala, katerega plemena naseljenje je največe, in na katero se je treba stalno opirati.

Ni mu bilo podeljeno, da bi postal tudi reorganizator narodov, kakoršen je dejanski bil za ces. in kr. vojsko; ali a priori in po vsem mišljenju je on zaslužil simpatije tudi slovanskih narodov, sestavljajočih večino naseljenja naše monarhije.

Posestnik kakih 36 štirjaških milj zemlje sosebno v Sileziji in Ogerski, zasnoval je vzorne kmetije in obrti v velikem in modernem slogu. Razumel je racijonalno gospodarstvo tu in tam, in kar se dostaje organizacije delavcev, podelil jim je vso zaščito, katero po malem še le izvršuje sedanje in moderno zakonodavstvo. Organizatorskega mojstra se je izkazal tudi v velikem zasebnem gospodarstvu.

Omenjamo še, da njegova Dunajska zbirka bakrorezov je jedina svoje vrste, in isto je on še vedno povečeval ter dovolil, da ima vsakdor pristop v njo.

Vzoren v neumornem delovanju in skromen v zasebnem življenju, vzoren vojskovodja, vzoren zaščitnik starih tradicij velike jednotne države in ravno zaradi tega tudi branitelj historiskih in nacionálnih posebnostij, ostaje nenadomesten sosebno skupni armadi; bil je poleg cesarja jedini še živi poljni maršal, ki se je zajedno skušal tudi v velikih vojnah. Narodi avstro-ogerski in zunanji odkriti prijatelji dinastije in monarhije pa se nadejajo, da v bližnjih sorodnikih pokojnikovih in v členih cesarskega dvora v obče nastopijo dostojni nasledniki, ki bodo po sposobnosti, mišljenju in napravljenju nadaljevali veliko delo, pretrgano vsled smrti nadvojvode Albrehta.

Sedanja slovenska politika.

Sedaj završeni deželni zbori so najboljše na zunaj zasvedočili, v kakem političnem položenu je slovenski narod. Na Primorskem so pod jednim in istim nameštvom trije deželni zbori; na Tržaškem so zastopniki slovenske okolice v posebni izjavi dokazali, da je vsako sodelovanje v deželnem zboru brezvspešno; v Istri so se morali umakniti, in je bila vlada prisiljena, ta zbor razpustiti sosebno zaradi nekvalifikovanega postopanja italijanske večine tudi nasproti vladnemu zastopniku; v Goriškem deželnem zboru, kjer ima laška ali fur-lanska tretjina naseljenja toliko zastopnikov, kakor dve tretjini Slovencev, so pretenzije ital. stranke v materijal-nem pogledu prisilile slovenske poslance, da so izostali iz zadnjih deželnozborskih sej, ter se je moral vsled ne-sklepnosti dež. zbor zaključiti predčasno. V dež. zboru štirskem je konkreten slučaj o vprašanju dvojezičnega gim-nazija v Celju vsled sovražne izjave deželnozborske večine skupino slovenskih poslancev pregnal iz deželnega zbora. V koroškem deželnem zboru so nasprotja še hujša, ali dvojica slovenskih zastopnikov vstraja v dež. zboru, ker so razmere ob volitvah jako neugodne.

Na Primorskem in Štirskem so slovenski zastopniki z voljo za abstinencijo razkrili, prvič neznosna nasprotstva od italijanskih in nemških strank, drugič pa, da je narod pripravljen, braniti se tudi s takim sredstvom. Slovenski zastopniki na Primorskem, Štirskem in Koroškem morejo torej vsaj negativno zaščiti interese svojega naroda, in v smislu pravične brambe jim ne more nikdor ničesar očitati.

Drugačna je pa na Kranjskem. V tej vojvodini bi mogli slovenski zastopniki pri 95% slovenskega naseljenja, in kljub neugodnemu volilnemu redu vendar kot večina ne le braniti slovenske narodne, politične in gmotne in-terese, ampak tudi iste interese pozitivno pospeševati. Ali tu so narod razcepili na dve stranki, in ta nesložnost je vzrok, da niti kranjski deželni zbor ne deluje, kakor bi moral delovati na prosep slovenske izredno velike večine naseljenja. Jeden, dva poslance, ki umejeta važno zadačo kranjskega deželnega zbora, sta onemogla na-sproti ostalim slovenskim zastopnikom, ki, kljub razde-janemu mišljenju, pripadajo vendar dvema strankama, katerih jedna je narodna, druga pa to in to, le narodna ne, in naj še toliko povdarja, kakor da bi zastopala tudi prave narodne interese.

Deželni zbor kranjski je neploden, ker je v narodni večini razcepljen, in ima le nemška manjšina od te raz-dvojbe dobiček; na Primorskem, Štirskem in Koroškem pa porabljajo slovenski zastopniki, dasi med seboj jedini, vse svoje sposobnosti in sile v brambo in izključno po-bijanje nasprotnikov. V teh obmejnih zborskih pozabljajo slovenski zastopniki povdarjati celó to, kar drugače snu-jejo in razpravljajo med letom zunaj deželnih zborov. Takó so poslanci na slovenskem Štirskem na shodih uže sami izjavljali posledice neugodnih razmer v dež. zastopu ter priporočali razdeljenje n. pr. vsaj deželnega šolskega so-veća. Na Primorskem pa so pozitivno kazali na preustro-jenje viših deželnih sodišč ter stvarjenje jednega in istega višega deželnega sodišča za dežele, oziroma kraje dežel, naseljene s Slovenci. To bi nekako kazalo na analogna stališča, na kakoršna se postavljajo Nemci češkega kral-jstva. Do takih konkretnih zahtev pa pri letošnjem zborovanju niso prišle skupine slovenskih zastopnikov, kolikor so se udeležile deželnih zborov, in je le v kranj-

skem deželnem zboru posl. Ivan Hribar pospel se do po-voljne kritike o občem položenu in do povdarjanja cilja, ki ga imajo Slovenci v doslej še vedno le mišljeni in idejalni Sloveniji. Kdo pa naj daje primerne inicijative, oziroma kdo naj odobruje zunaj zastopov razpravljane načrte o preosnovah, ako ne poslanci, ki so pozvani na prvem mestu zato? Abstinencija, katero opravičujejo dej-stva, mora dovajati tudi do zdravil, in ta so ne le v ne-gativni kritiki, ampak tudi v primerno dalekosežnih na-načrtih in predlogih, in takih pogrešamo v drugače dobrih manifestih abstinentnih slovenskih, oziroma hrvatsko-slo-venskih zastopnikov.

Taki pozitivni predlogi bi pripravljali pot za pri-merne nove ali ponovljene izjave v državnem zboru. Ako je drž. poslanec kanonik dr. Gregorec poprejšnjih let do-kazoval potrebo izvrševanja narodne enakopravnosti v smislu nacijske avtonomije ne le za Cislitavsko, ampak za vso monarhijo, je ponovljenje takih dokazov ravno od slovenske strani sosebno sedaj v državnem zboru na mestu. In če ne bode drugih poslancev, ki bi imeli pogum za tako ponovitev, nadejamo se, da isti dr. Gregorec porabi vse analogije sedanjega političkega gibanja tudi neslovenskih strank, da zopet izpregovori o potrebi nacijske avto-nomije, zasnovanih za vse narode jednako, kakor je po-deljen jeden in isti narodnostni in jezikovni člen za vse narode jednako.

Tu pa so zopet slovenski poslanci sami razkosani, s tem pa sami v največjo zapreko vsem tistim, ki bi se, kako dr. Gregorec, izrekli odločno za nacijsko avtono-mijo. To morejo zagovarjati jedino poslanci, ki so zunaj sedanje koalicije, katera načelno zabranjuje reševanje na-rodnostnega vprašanja. Iz tega pa je razvidno, da slo-venski zastopniki, ki so člani koalicije, so največja zapreka vsakemu napredku v narodnem pogledu, in kakó žalostno je dejstvo, da poslanec Klun se drzne na Slovenskem ne le na občih zborskih političnih društev, temveč celó v kranjskem deželnem zboru opisovati koalicijo kot pro-spešno celó v narodnem pogledu. Tužnejšega svedoštva, nego je postopanje kanonika Kluna, za politično položenu na Slovenskem pač nimamo; saj je celó sedanji dvorni so-vetnik Šuklje vzdrževal se toliko, da je hvalil koalicijo vendar najbolj le zaradi njenega gospodarskega programa. Takó je sedaj poleg grofa Hohenwarta, ki prav za prav kot njen stvarnik tudi vzdržuje koalicijo, kanonik Klun, ki najbolj greši proti tudi najzmernejši narodni politiki Slovencev. Sicer pa more biti tudi bivši posl. Šuklje za-dovoljen s posledicami svojega oportunitizma, ko je slo-venski narod na Dolenjski Kranjski razbežan toliko, da na njegovem izpraznenem mestu za drž. zbor ne upa prodreti noben kandidat, ki bi razglasil, da hoče stopiti v opozicijo.

Razbežanost in razdejanost pa je sedaj obča po vsem Kranjskem, in narodna organizujoča se stranka ne more dohiteti tega takoj, kar je zanemarila zadnjih let, in popraviti tega, kar je popačila latinizatorska nenarodna stranka. Poslednja stranka uže sama ni več jedina med seboj; ali to ne koristi narodni stranki čisto nič, ker latiniza-torska stranka pri vsej notranji nedoslednosti in neslož-nosti, ostane vendar dosledna in neizprosna proti narodni stranki. Nenarodno stranko bode moral le narod sam pokopati ali vsaj do neznatnosti vničiti. Vsaka druga nadeja je kvarljiva. Latinizatorsko stranko more uničiti jedino vstrajno in intenzivno delovanje narodne stranke; še le tedaj, ko izprevidijo množice, kam dovaja nena-rodna stranka ves narod, bodo začeli misliti na — kom-promise tisti faktorji, v katerih ima sedaj latinizatorska

stranka glavno oporo in podporo. Tedaj pa niti kompromisov ne bode več potreba. Slovenci se po takem s Kranjskega za nekaj let ne morejo nič ugodnega nadejati, in je Slovencev vseh pokrajin dolžnost, da vspodbujajo kranjsko narodno stranko k nepretržnemu, neumornemu delovanju. Vsak drug lek ostane nevspešen, in tisti voditelji kranjske narodne stranke, ki bi hoteli drugače zboljšati položanje, bili bi na napačni poti. Kompromisi z latinizatorsko stranko so izključeni, a kompromisi drugih vrst, kjer bi se vmešaval kak tuj ali celo nemškutarski vpliv, bili bi pa zajedno sramotni ter bi naznanjali popolno onemoglost narodne stranke. Slovensko narodno stranko na Kranjskem reši le delo, za izvršenje tega dela je treba časa in poskusov z lastno močjo, tudi kjer se ne moremo nadejati gotovih zmag. Zato tudi ne moremo do cela opravičiti, da narodna stranka ni na Dolenjskem postavila svojega kandidata, propad katerega bi za stranko ne bil nikaka nesreča, pač pa bi s številkami svedočil na veliki političski propad, ki so ga izkopali Šukljevi in Klunovci.

Instinktivno in po skušnjah so Slovenci po obmejnih pokrajinah izgubili vsako nadejo, da bi jim mogli pomagati v tej tužni dobi kranjski Slovenci. Oni delajo sedaj na svojo roko in se s tem trudijo tudi za kranjske Slovence. Toliko več dolžnost ima sedaj organizujoča se narodna stranka, da istih obmejnih Slovencev ne zapušča vsaj v moralnem pogledu. Tu mora nastati boljše razum-

ljena vzajemnost, nego so jo umeli nekateri malodušni pristaši narodne stranke na Kranjskem. A obmejnih Slovencev je tudi stalna dolžnost, da takisto moralno podpirajo narodno stranko kranjsko. Takó bode poslednja laže podvzivala se pri svojem pričetem delovanju in dobivala od slučaja do slučaja več potrebnega poguma. Ako pa povdarjamo tako moralno vzajemnost obmejnih pokrajin nasproti Kranjski in naobratno, vključujemo zajedno nekako moralno odgovornost drug drugemu pri vsem važnem delovanju. Le takó se moremo nadejati, da ne zabredemo v stare napake, ki se dovolj maščujejo nad nami.

Trezno mišljenje po vsem tem kaže, da na Slovenskem so sedaj tužne razmere: ob mejah zaradi nacionalnih nasprotnikov, na Kranjskem pa radi tujih vplivov, ki so razdvojili narod. V vsaki pokrajini se branijo ob svoji slabi moči. Kranjski Slovenci, ki bi morali sami pomagati mejnim rojakom, imajo obilo dela, da zmaga narodna stranka nad nenarodno in protinarodno. Do te zmage pa pride narod pravilno s svojo in jedino s svojo pomočjo pri vzajemni moralni podpori pokrajin in središča. To velja doma; v državnem zboru pa je potrebna moralna in dejanska vzajemnost slov. opozicijskih skupin, in to kaže, da polit. separatizem v drž. zboru moramo ravno takó obsojati, kakor pokrajinski partikularizem na slovenskih tleh. Poti, ki vedejo do popravkov in zboljšanja, so določene; treba je le, da začnemo hoditi po njih.

Utok vili.*)

Posestrimo vilo, učestaj pritjecat pobru
U pomoč, ako si kad ljubila tužan si rod!
Zaklinjem te ljubavi tom i sunašcem žarkim:
S tvoga nemara bar neka nas ne bije led!
Žalibože, današnji svet nam slabo što mari
Za pustu pjevanja last, za liepu dangubu tu.
Ali jedina tvoja se još nepozlišje usta,
Na njim se ne pjeni jed, iz njih ne provire gnjus,
Kroz njih mudrolija, himba, varka, lukavost puka
Laskat ne otimlje mah, ne truže naraštaj mlad:
Čuj der, prazninom veka nam šoboće muklo
Nesretnog razdora búk, bóne pomaganje krik;
Koji smo negda krvlju napisali slava si knjigu,
Nemamo sadanji čim popunit jedan joj list!
Daj, pomози mi, vilo, pomagaj družina mojim,
Miljem razvedri nam um, liepu nam razigraj čud!
U slogu zovimo bracu, podjimo za srećom slope,
Vilinu pobru je zvat, bratu će ozvat se brat!
Kanim se mržnje, gložnje, psovanja prosta,
Načina nedostojna nas, grдне sramote nam čak!

Zloradi stranci smiju se nédotupavosti našoj,
Sveardno lukavi naš tome se raduje vrag,
Žale nas rođjaci, nesložni slaba njima smo pomoć,
Na drugom svijetu tja predji nam srame se s nas!
Ženske nam mile glave uzdišu s nesloge naše,
Ne zna sirotica kći, u koj bi pristala sbor.
Perom se u žuč moćenim ne pišu besjede zlatne,
Kako se grđimo svud, svjetini crni smo svi!
Zazorna pače je pjesan, ma da je spjevana divno,
Druge li stranke je koj pobro ju spjevao tvoj!
Nema ti druge, posestrimo, skrajnje je doba,
Valja obustaviti grieh, bieli iztaknuti stieg!
Vrieme prolazi, ne pazi na oklievanje čije,
Ako ne ukoriš sad, kašnje će prekasno bit,
Izplači primirje barem, pažnje međusobne mrvicu,
Nek se utaloži bies, neka se razbistri sud!
Izplačeš li, suze nam biserom postat će troje,
Pjesme će zlatom se sjat, koje ćeš u rod si slat!

Ivan Trnski.

*) Iz „Mlade Hrvatske“, br. 11—12, 1894.

Glasbeni in gledališki list.

Za prosveto in omiko vsakega naroda sta poleg „književnosti“ kaj važno merilo glasba in gledališče. Sosebno tujci, katerim je književnost drugih bolj ali manj nepristopna, sodijo inozemce radi po njih glasbeni in gledališki zmožnosti in naobrazbi. Se strože merilo pa polagajo ti na svoje sosede in sostanovnike drugih narodnostij, ako se nahajajo na dokaj visoki stopinji prosvete. Zato bodi skrb vsakega in uprav še tistega naroda, kateri je ob-

koljen s takimi sovražniki, da po možnosti pozorno goji le-te umetnosti. Vendar se v tej skrbi ne sme prehitovati narodovo razumljenje, ne smejo žrtve, katere poklada narod na to žrtvenišče, presežati naravnih močij in pri-
ličnih ugodnostij. Kajti teženje za umetnostjo mora izhajati iz narodovega razumljenja, iz njegovega blagostanja. Prisiljena umetnost pa je, kakor mehanični stroj, ki ga naviješ, da ti odteka. Prava, dobra in trajna umetnost mora biti prosta v postanku in razvoju, — njeno življenje mora biti „neumetno“, nezavisno od slučajev, akopram nikakor

ni treba zameriti podpor o pravem času in v pravi obliki. Ali so pa bile te podpore take, kaže najbolj učinek sam. Tudi mi Slovenci smo se že poskusili v glasbi in umetnosti, in dosedanja povestnica tega težanja in stremjenja nam kaže čudovito sličnost s političnim položajem narodovim. Sosebno sta dva zavoda prav znamenite važnosti za naš napredek v prosveti, in to „Dramatično društvo“ in „Glasbena Matica“.

Prva leta narodne politične probude so prinesla prve gledališke poskuse, l. 1867. pa se je ustanovilo „Dramatično društvo“, ki je doslej izdalo 58 zvezkov „Slovenske Talije“ in priredilo do danes 633 gledaliških predstav. Prvih 25 let (l. 1867.—1892.) je delovalo društvo v bolj ali manj neugodnih razmerah po čitalniških odrih in v starem deželnem gledališču, in stoprav druga doba, pričnša z l. 1892., je za nas ozirom gledaliških predstav obče prosvetne važnosti. „Slovenska Talija“ pa je upravs to dobo izgubila staro svojo važnost. Prej je služila sosebno za prirediteljev snovi, katera bi se mogla proizvajati na vsakem malem čitalniškem odru in je odlično, akoprem prav nesistematiški vršila ta svoj posel. No, danes podaja le še gledališkemu občinstvu snov najznamenitejših predstav v novem deželnem gledališču v Ljubljani.

Tretje leto poteka, kar imamo Slovenci resno svoje gledališče, katero se širi leto za letom. Ta kratka doba je pokazala, da v Ljubljani še ni toliko gledališkega razumljenja, kakor bi ga želeli, pač pa, da je možno gledališče vzdržati brez vsakršnih primanjkljajev, ako intendancija ne poskakuje preneokretno. Zbor tako v drami, kakor v operi je prav dober in odgovarja za vsem svoji nalogi, — akopram se čuje, da je nekoliko predrag. Solisti pri isti operi in drami pa nam ne ugajajo, ker smo popolnoma od njih milosti zavisni, in so oni silno dragi. Naša misel je, da je treba skrbeti za samorasel domač naraščaj, ker bo bodočnost gledališču in oduševljenju zanje zagotovljena le tedaj, ako bomo razpolagali z domačimi, — nepredragimi močmi. Zajedno pa potrebuje naše gledališče stalnega intendanta, ki se ne ustraši nikakih težav in ne popusti svojega mesta, uprav ko se je uživil v vse zakulisne skrivnosti. Kratkoživi intendant so takisto dragi, kakor vsi solisti skupej. Slovensko gledališče, ki nima podpore 40.000 gd. na leto, niti intendant, ki bi imel 200.000 gd. lastnega imetja, mora biti varčno in varčno, ker ni treba misliti le na sedanost, marveč še bolj na bodočnost, v kateri se razraste i razplete popolnoma.

Tudi bi v istem gmotnem in ne manj v kulturnem oziru ne škodilo, ko bi priredilo sloven. gledališče nalik Zagrebškemu gostovanju po večjih slovenskih mestih, ki itak morajo čez čas dobiti tudi svoje slovensko gledališče. V prvi vrsti mislimo tu na Trst, kjer biva celotno še največ Slovencev na enem kraju. Vsaj imajo inace le Ljubljanski in tisti inostranski Slovenci „iz dežele“, ki se pripeljejo v Ljubljano, užitek, slovenski narod v celoti o njem pa ve le malokaj. Prav je, da ima kulturno središče prednost pred drugimi kraji, a tudi na te, sosebno, če so ob periferiji, ne smemo pozabiti. Mari-bi se naše slovensko gledališče ne moglo meriti z vsakim laškim in nemškim po istih mestih?

Poučeni smo drugače in vemo, da bi uprav tu pokazali tudi tujcem, koliko premoremo.

Nič manj važno nego „Dramatično društvo“ je za razvoj naše prosvete „Glasbena Matica“ v Ljubljani, a zopet je tu isti greh, ki zavira občo vrednost; izven Ljubljane sosebno pa še izven Kranjske je le premalo znana. L. 1872. ustanovljena, je bila s prva sosebno glasbeno-

literaren zavod, ki je zbral do danes do tisoč slovenskih skladov in njih nad 500 priobčil in v več nego 300.000 iztisih razposlal med slovenski narod. Koliko vrednost imajo te skladbe, nam najbolj kažejo letošnje skladbe. A. Foersterjeva „Ljubica“ ima očitno med vsemi slov. mešanimi zbori najvišjo in za vesoljno svetovno glasbeno slovstvo absolutno umetniško vrednost. Uverjeni smo, da bi poleg Brahmsa, Brucknerja, Liszta in Mendelssohna v Dunajskem „Musikvereinssaalu“ brez vse skrbi nastopil Foerster s svojo „Ljubico“. P. H. Sattnerjeva zbirka pa nam kaže srednjo pot slovenskih skladateljev v preminolih letih. Pesni „Kakor nekda“ in „Za dom mej bojni grom“ so precej dobre in pripravne za proizvajanje v pevskih nastopih po deželi. Ostalih 5 pesnij pa bi bilo v prejšnjih časih našlo odobravanje, sedaj so zapoznele in ne pripomorejo k razširjenju skladateljevega imena, ker se preveč ponavljajo kratki motivi, in se skladatelj ne ugablja v delo, niti ga ne razširja in razpleta. Kaže se nam v njih pa tudi prisiljena vzdržljivost. Zadovoljni smo s pevske skladbami, a želeli bi izbero le takih, ki so absolutne vrednosti ali se jej vsaj približujejo. Poleg tega pa treba sosebno več instrumentalnih skladov za glasovir in še bolj za gosli, katere so prava pasterka v slovenski glasbi. Matičine muzikalije gredo po širokem svetu, in uprav zato smo se bolj bavili z njimi.

No, glasbena Matica pa je tudi šolski zavod od l. 1882., in to največji na vsem avstrijskem jugu. Danes se na njem poučuje 286 gojencev, ki poneso njeno ime in svojo glasbeno naobrazbo med slovenski narod. Teorija, harmonija, kontrapunkt, petje, klavir, gosli, po potrebi tudi ostala godala in pihala se poučujejo tu. Mi pa bi želeli, da se čim preje s to šolo združi orgljarska in dramatiška šola, in bi se tako spopolnil „slovenski konservatorij“.

Znameniti pevski zbor, največji in najboljši na Slovenskem, že štiri leta dviga slavo društvu po Ljubljani in popolnjuje društvo kot koncertni zavod.

Mnogo se je tu storilo v glasbenem pogledu, a mnogo bi se lahko še storilo. „Glasbena Matica“ sme ustanavljati glasbene šole tudi po vsem Slovenskem izven Ljubljane. Glasba navdušuje in blaži mladež in uprav na onih večih krajih ob periferiji, kjer se bije boj najhujše, sicer pa tudi povsodi, kjer Slovenci pohajajo v velikem številu srednja učilišča, bilo bi torišče primerno jednakim zavodom „Gl. M.“

Pevski zbor pa, kateri hoče stopiti na čelo slovenski pevske zavezi, naj bi ne zamudil prilike, da se pokaže tudi po istih velikih mestih izven Ljubljane, ali pa da gre s Hubadovimi novo-harmonizovanimi narodnimi pesnimi tudi med širši svet na Dunaj in dalje — v sloven. narodni noši. Ali pa naj skrbi, da se vsako tretje ali peto leto priredi po Slovenskem po jedna velikanska pevska veselica z določenim vspeškom.

Tudi osnutek glasbene knjižnice in glasbenega lista ni nevažen. Glasbena knjižnica je Slovincem, ki se hočejo naobraziti v glasbi, a nimajo nikakšne pomoči, skrajna potreba. Glasbeni list pa bi takisto srčno želeli posebe. In ustanovitev takega lista bi ne bila tako težka, ko bi izhajal kot priloga „Zvonu“ ali pa mesto druge muzikalije in obširnega izvestja v mesečnih obrokah članom „Glasbene Matice“! Le začetka potreba!

Vemo, da ima „Gl. M.“ mnogo dela s srečkanjem v prid prireditvi „Glasbenega doma“, kamor postavi svojo glasbeno šolo. A. nikakor ne kaže, izgubiti iz oči

omenjenih viših smotrov, in dolžni smo delovati z vsemi močmi na njih dosego.

Ko bi se „Dramatično društvo“ in „Glasbena Matiča“ ravnala po teh nasvetih, uverjeni smo, da dobita čim prej občo vrednost in veljavo za vse Slovenstvo, nasprotno pa bi se tudi vsi Slovenci tembolj zanimali za taka dva kulturna zavoda in ju podpirali na vspešnem delu. Zadoščenje bi obvezelo po završenem delu početnike tega dela, narod pa bi jim bil hvaležen za njih napore — če ne uže v sedanjosti, pa tembolj v bodočih rodovih.

Omikron.

Slovenska žena.

Mnogo se je uže pisalo o ženskem vprašanju, tudi Slovenci začeli so se nekoliko bolj zanimati za ženo. To je res prav, saj če kateri narod potrebuje izobražene žene, je gotovo ubogi naš narod najbolj potrebuje. Jako redke imamo mi Slovenci žene, katere smemo nazivati naše. Dokler je v domači vasi, je naša, ali hitro ko pride med tuje ljudi, izgubljena je za nas. Sramovati se začne svoje govorice, in ako dobi še moža tuje narodnosti, zaman je, opominjati jo, da je Slovenka, in da po njenih žilah se pretaka slovenska kri. Ostane izgubljena za nas ona in njena deca. Tako izgubimo vsako leto na stotine naših žen. Izgubimo jih, ker se ni nihče brigal za nje, ker jih ni učil nihče ljubiti domovino svojo. Pa poreče kdo: „To se godi pri preprostih deklicah, ali pri srednjem stanu ni tako. V boljših družinah imamo vendar zavestne in narodne žene“. Pri srednjem stanu se je obrnilo nekoliko na bolje, ali tudi tukaj ni še, kakor bi moralo biti. Tudi žene boljših rodbin se sramujejo govoriti v boljših krogih slovenski. Krive pa niso one, marveč njih vzgoja. Kje naj se izobrazijo deklice boljše hiše, ko završi ljudsko šolo? Ako želijo roditelji svojo hčerko izobraziti, prisiljeni so dati jo v nemško, v obče tujo šolo, kjer se navzame tujega duha, katerega se otrese malokatera. Tako vzgojena mati pa zopet svojim otrokom vcepi čudne nazore, in ti so oni možje, ki omahujejo na vse strani, ki sami ne vedo, kaj so. Tožimo potem, da ne moremo napredovati. Ne, ne moremo, nočemo! Zato ker se premalo brigamo za ženski spol. Ves moški napor je zaman, dokler ne vzgojimo zares zavestnih in odločnih mater, katere svojej deci uže z maternim mlekom vcepijo ljubav do domovine in svojega jezika.

Kako vse drugače skrbijo drugi narodi za svoje žene! Oni dobro vedó, da od žene je zavisna bodočnost naroda. Le oni narodi napredujejo, ki imajo zares temeljito izobraženih žen; ne pa oni, ki le polovično napredujejo. Mož in žena, oba morata napredovati v omiki, da je popolna omika. Zato pa izmed naših akademikov, završivših svoje studije, vzame malokateri Slovenko za ženo, in samo iz tega vzroka, ker so jim Slovenke premalo izobražene. Koliko in kakošno razumništvo bi imeli Slovenci, ako bi vsak, po završenih studijah, vzel za ženo Slovenko ter zahteval, da v družinskem krogu se govori jedino slovenski, njegova deca naj se vzgojuje jedino v slovenskem duhu. Imeli bi ne samo razumništvo, marveč možé, veleume, učenjake, s kakoršnimi se ponašajo drugi narodi. Tako pa bode zgodovina še nadalje pisala o naših veleumih ne kot Slovanih ali Slovencih, marveč kot tujcih, katere si prisvajajo drugi narodi. Bog je dal tudi nam darove, kakor drugim narodom; razlika je samo ta: da

oni si pridobivajo ter množijo talente, mi pa vsakega posebe zakaplujemo; takó nam ne donajajo nobene koristi. Vrh tega še grešimo predrzno v božjo milost. Prosimo, zahtevamo od Boga, da nam da, in ko dobimo, ne znamo ceniti darov božjih.

Dà, popraviti moramo, kar smo zagrešili, in da popravimo, začeti moramo pri ženskem spolu. Res, žena ne sme politikovati, — kaj, ali tudi misliti ne sme, da je Slovenka! Ako se pa res čuti kot taka, ali ne bode skrbela, da svoja čustva vlije v nežno srce otroško? To je pa največa politika, ki si jo more kdo misliti. Zavestna, odlična mati, čuteča Slovenka, sredi svoje dece, katero uči ljubiti svoj dom, mili jezik slovenski, mati, katera uči deco svojo, vse žrtvovati v prid domovine, katera sovraži vsako sebičnost in koristolovje ter isto pristudi svojej deci, da bode tudi njena deca nesebična, ter sovražila krivico in zlobo, — ali mi morete pokazati lepši prizor od tega? Tukaj je rešitev naša, tukaj je rešitev svete vere. Tukaj je raj moža, kateri po trudapolnem delu tako rad pribeži v krog svojih dragih, da se razvedri v njih družbi ter ojači za nadaljnje delo.

Kriva je pa misel, da zato ni treba, da bi bila žena izobražena, ter da zadoščuje, če zna le nekaj citati in pisati, pa je dobro. Za vsako rokodelstvo, za vsako obrt mora se človek učiti, sploh za vsak stan mora se uže naprej pripravljati. Od žene pa nikakor ne zahtevajo tega. Učitelj, da postane dober vzgojitelj, mora tudi več let se k temu pripravljati, in vendar on nima pravilno toliko časa otroka v varstvu, kakor mati. Mati pa, kot postavljena varuhinja svoje dece, kot vzgojiteljica-šolovalka svojim otrokom, ona naj bi se ne učila! Tako radi oponašajo ženi nerazumnost, nerazvitost. Dà, celo v vrsto živalij jo stavijo in v istem trenutku želijo, da bi bilo isto nerazvito živalsko bitje vzgojitelj-šolovalec bodočemu možu, — stvari božji. Ali si more kdo misliti več protislovje? Možu, stvari božji, nadarjenemu možu, treba je šol, da postane vzgojitelj deci, katero poučuje le nekaj let, ne pa vse življenje; ono živalsko bitje pa naj bi vse to in mnogo težavniši posel opravljalo brez nikake narobrazbe? Žalostno, da imamo celé Slovenci take možé, in celo take, kateri bi morali ženo braniti, ne pa žaliti in smešiti. Mnogo bolje bi opravili oni čudaki, da bi ženi odločili pot, po katerem naj hodi, da bode v blagor človeštvu, ne pa žaliti jo na njenih najsvetejših čustvih. Mišimo si očeta, kateri bi ljubil bolj dečke nego deklice, ali bi bil to pravi oče? Ali bi bil pravi oče oni, kateri bi dečkom dal več darov in večih, samo zato ker so dečki? Bog pa da bi bil krivičen, da bi jednega ljubil bolj kot drugega! Ne, on je dal obema lepih darov, samo porabiti jih je treba, da bodo koristili njima in drugim.

Da sodimo ženo, treba je, da jo poznamo temeljito, potem odstranimo slabe lastnosti in namestimo jih z dobrimi; a to se ne doseže s palico, marveč morajo biti druga sredstva. Zdravnik ne bode za vsako bolezen rabil noža, marveč bode iskal bolezni primernih zdravil in bode iste uporabljal takó, da ne bode trpinčil bolnika po nepotrebnem; imel bode vsmiljenje ž njim, ter mu lajšal bolečine. Tudi žene imajo slabosti, a z robotimi sredstvi se iste ne odpravijo; iskati je treba vzroke istim in še le potlej jih zdraviti.

Nemški pisatelj in pesnik Richter vsklika med drugimi: „In vendar ti si vstvarjena za kaj boljšega; ali kako to doseči? Tvoj soprog ne more ti vstvariti boljši položaj, in človeška družba tega ne dopusti. Smrt te pride presenetit, kedar odtržejo leta list za listom od tvojega

čutečega telesa. Darovi narave ne bodo še razviti, kedar bodeš prenesena v boljše in srečnejše življenje". Potem vsklikne: „Vi se čudite moji tugi, ali ne vidim dan za dnem, kako so zatirane one duše, ki prebivajo v ženskih telesih“?

Zmagoslavja.

Ruske drobtinice.

Съ мѣру по шитиѣ, голому рубаша

Iz drž. blagajne je velel car dati na razpolaganje oberprokurora sv. Synoda 700 tisoč r. na pomoč cerkovno-župnim in drugim narodnim šolam, ki jih vodi sv. Synod.

V Bo-Chani, irkutske eparhije krstili so 26. X. st. st. pr. l. 387 družin inorodnih Burjatov, ki so bile dotlej poganske.

Rusko časopisje pozdravilo je radostno carjeve besede, da bode kakor njegov roditelj krepko se držal samoderžavja. Morda še bolj navdušile so te besede pa ruski narod in tudi ogromno večino razumnštva.

Umrli je Vsevolod Vladimirovič Krestovskij, daroviti romanos pisec in urednik „Varš. Dnevnik“; posebno velik talent ni bil, kakor sodi ruska kritika, imel je pa jasne, krepke nazore. Ko s drugi, tudi daroviteji z izvestno tendencijo prenašali časi nezrele ali naravno-t napačne ideje v rusko literaturo in društvo in izpodkopovali vero v Boga, v moč in bodočnost Rusije, hodil je Kr. z nekimi drugimi vred stare poti in bil odločen protivnik teh novih idej in vsakega brezdomovinskega ko-mopolitizma. Pokazal je tu pravo, odločno moštost. Njegovi romani in povesti, pisma in opisi, kažejo veliko znanje ruskega društva in življenja. Izraz so resnice, in cenili jih bodo tudi po smrti pisatelja: saj pri tej resničnosti preveja jih blagotvorni pesniški duh in živo rodoljubje. To pa je najboljši zalog, da bodo še potomci radi čitali dela tega moža, ko bodo uže davno pozabljeni dela in ideje raznih meglenih „kosmopolitov“.

Mislijo osnovati kmetško zvezo za medseobno pomoč, in sicer s pomočjo vlade. Namen ima ta zveza, da se zboljša kmetijstvo v obče ali kak njegov oddelek; da se snujejo ali zboljšajo mestne obrti; da se pomaga pri plačevanju davka in dr.; da se dobro prodajo poljedeljski pridelki in obrtni izdelki, ter kupuje, kar je treba za kmetovanje ali obrtniku za njegovo delo, orodje itd. Tudi bodo člani dobivali nedraga posojila ali pomoč od dobrotnikov posebno pri nesrečah. Ta zadruga bode pomagala članom, ako bi potrebovali dela posamičniki ali cele družbe itd.

„P. Вѣстникъ Января с. г. piše v oddelku „Изъ жизни и печати“ med drugim: „Spoštovanje ruskega imena naj se dobiva samim postopanjem, kar ni težko, kakor mislimo, ker pravo rusko vladanje v inoplemeni zemlji nikoli ne more biti tlačanjem mestnega prebivalstva; ono ne more biti tlačanjem zato, ker ruska državna ideja nikakor ni v težnji za nemogočim jedinstvom vere, jezika in navad vsega raznoplemenega in raznokulturnega prebivalstva Rusije, ali, ostavlja vsakemu njega verovanju, njegov jezik in navade predkov, ona zahteva samo, da bi državna oblast po vsem cesarstvu in v vseh svojih pojavih bila jedino le ruska oblast, da bi vsak inorodec, v svojih odnošajih k vladni in v svojem javnem delovanju, ravnal se po njej, a ne ona po njem“. Ta časopis je na glasu, da je strogo naroden in konservativen.

„Mosk. Véd.“ št. 12. t. l. pišejo v uvodnem članku o poljskem vprašanju in trdijo med drugim: „Rusija, kakor je znano, do sedaj nikoli ni težila za tem, da porusi Poljake v smislu uničenja njihovega jezika, vere, navad, vkusov in kulture v obče. Poljska narodnost v kulturnem smislu razvija se najbolje ravno pod pokroviteljstvom Rusije. A Poljaki menda najmanj cenijo to stran življenja, ki je za druge bitno važna: oni sanjarijo o svoji narodnosti ravno v državnem smislu. Oni nočejo biti Rusi v državnem smislu“. Tudi umereni Poljaki želijo zgodovinske Poljske, torej tudi Litovce, Belo- in Malorusce. V svoji spomenici pravijo tudi, ko bi Dunaj razvil zastavo slovanske federacije in torej za to potrebno zastavo poljske nezavisnosti, stopil bi ves poljski narod pod to zastavo. Tako so umereni izjavili se očitno. „M. V.“ pravijo, da Rusi ruskih zemelj, t. j. Litve, Bele in Male Rusije pač ne dajo Poljski, ko bi se obnovila ta. „Mi dajemo mesto poljskemu narodu, ali po izkušnjah prošlosti, uže ne dajemo mesta Poljski“. Mislijo pa, da velika večina Poljakov je treznejša, nego so sestavitelj ene spomenice, da pa bodo Rusi vedno pazili na svoje državne interese.

C.

OGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dežele.

Goriško. Slovenski poslanci so s posebno priobčeno izjavo razkrili prikritja in zvijače izjave ital. stranke; poslednja je svojo izjavo poslala celé ministerskemu predsedniku, da bi ovajala slov. poslance. A tudi ti so storili, kar je potreba v obrambo. — Dež. glavar grof. Fr. Coronini se je menda odpovedal svoji časti dež. glavarja in dež. poslanca. Napačna politika ga pritira do tega koraka.

Kranjsko. Pred zaključenjem dež. zbora je bila daljša živahna debata, o kateri bomo v bodoče poročali obširneše. Omenjamo le, da posl. Iv. Hribar je kritički ogledal si sedaj završeno zakonodavsko dobo dež. zbora, pohvalil delovanje v gospodarskem pogledu, šibal pa političke razmere. Postavil se je na pravilno stališče pravega narodnjaka in Slovana. Kanonik Klun se je norčeval s podeljevanjem papeževnega blagoslova, je obsojal krščanske socialiste ter zopet hvalil koalicijo tudi z narodnega stališča. Pokazalo se je, da latinizatorska stranka ni jedina med seboj, da pobijajo privilegovani katoliki drug druga.

Na Dolenjskem bode pri dopolnilni volitvi za drž. zbor borba med sodnikom Višnikarjem in svečnikom T. Zupanom. Narodna stranka ni postavila svojega kandidata, to je jedno in prvo zlo; Višnikar se je izrekel za koalicijo in bi bil poslabšana kopija „ukljejeva“; to je drugo zlo; Zupan se ni izrekel ne za opozicijo, ne za koalicijo, in to je tretje zlo. Zupan se sezivlja na svoj značaj, na borbo za vero in narod; če ni sofist à la Klun in zapadnik à la „uklje“, je on še vedno najmanjše zlo. Zato kljub kakim skrivnim spletkam latinizatorske stranke še vedno verujemo v Zupanovo poštenje, njegov obci program in želimo, da bi zmagal.

Nacionalna avtonomija za Slovence. Dopis „Slov. Naroda“ s Štirskega pravi, da postopanje nemške večine v štirskem dež. zboru je podelilo Slovencem 3 blagoslove: 1. Nekateri slovenski poslanci so postali kar čez noč iz mehkih oportunistov trdi radikalci; 2. Prepričanje, da v štirsk. dež. zboru nimajo Slovenci iskati ničesar. 3. „Pod žezlom habsburškim, v okviru avstrijske države združena Slovenija z narodnim deželnim zborom v Ljubljani. To je logična posledica...“ Dopisnik misli pravilno.

Občni zbor Muzejskega društva v Ljubljani vršil se je 20. t. m. Tajnik A. Koblar je najprej predaval „O pokončevanju cerkvene umetnosti na Kranjskem leta 1526“, potem pa poročal o društvenem delovanju leta 1894. Članov je bilo 261. Društvena „Izvestja“ so na dobrem. Blagajnik I. Šubič je povedal, da je bilo 1754 gld. dohodkov in 153 gld. preostanka, odboru je dopolnil jedno mesto prof. Fr. Orožen. Društvene „Mittheilungen“ bodo odslej izhajale v zvezkih, kakor „Izvestja“; prve bodeta uredovala g. A. Kaspret in I. Šubič. Odboru je zbor izrekel soglasno priznanje.

Glasi s Koroškega. Poddružnica sv. Cirila in Metoda za Beljaki in okolico je imela občni zbor, in poročilo kaže, da je ta podružnica marljivo delovala tudi prošlo leto. Priredila je bila dva shoda, na katerih so vneti rodoljubi poučevali narod o raznih predmetih. Društva „Gorotan“, gospa Lendovškova in gospica Bergmanova pa so z umetnimi in domačimi pesmimi, potem igralci in igralka razveseljevali narod. Praznik sv. Cirila in Metoda je podružnica s kresovi slavila. Skrbela je tudi, da se je obilo lepih in poučnih knjig razdelilo med koroškimi

Slovinci. Členov je imela 321, dohodkov 103, stroškov pa 58 gld., vodstvu je odposlala 40 gld. podpore. Tudi po tem občnem zboru ste omenjeni rodoljubki prepevali domače in umetne pesmi.

Posojilnica v Št. Lenartu pri 7 studencih je imela svoj drugi občni zbor. Skupnega prometa je bilo 37.025 gl. 75 nč., deleži so po 10 gld. in so se letos obrestili po 5%; na posodo pa se daje proti 5½% obrestij. Hranilne vloge dobivajo pa 4%. Po predlogu g. Gr. Einspielerja bode odslej pregledoval posojilnice koroških Slovencev revizor Zaveze slov. posojilnic, in to, da se ne napravijo napake pri poslovanju, potem, da si ne napravijo škode, ko posojilnice pomagajo druga drugi, ne da bi natanko vedele, v koliko so na trdnem. Revizor more povedati, kakó je z vsako posojilnico.

Slovensko gledališče. Poročam nekoliko o predstavah tekočega meseca. Dne 5. feb. predstavljala se je prvokrat češka igra v petih dejanjih *Jan Vyrava*, spisal ravnatelj češkega narodnega divadla Fr. Ad. Šubert, poslovenil dr. K. Štrekelj. „Ivan Vyrava“ na našem odru ni posebno vspel. Glavna vzroka bila sta povse nezadosten, premalo izvežban ensamble in pa, da se je vloga stotnika izročila *koristu*, ki nima niti najmanjše sposobnosti za igralca. Ob tej ponesrečeni vlogi ponesrečila se je tudi igra, nadejamo se, da samo za dotični večer. — *Marta*. Romantiško-komična opera v 4 dejanjih. Uglasbil Fr. pl. Flotov. Dne 3. febr. Opere ni se nam treba sramovati, solisti naši so dobri, oziroma celó izborni, opazujemo pa, da zbor letos ni tako točen, kakor lani. — *Fromont mlajši in Risler starejši*. Igrokaz v petih dejanjih. Po Daudetovem romanu sestavila Alfonz Daudet in Adolf Belot. Poslovenil Fr. Svetič. Dne 12. febr. Kakor je bilo pri premijeri tega znanega igrokaza gledališče skoro prazno, takó smo pri reprizi videli preveč praznih sedežev. Sicer večina igralcev (samo v vlogi Orehkovi bi želeli videti g. Podgrajskega) nas je zadovoljila, najbolj sevé Ineman, a tudi g. Verovškovega Rislerja starejšega smo jako veseli. — *Urh, grof Celjski*. Izvirna opera v treh dejanjih. Spisal Anton Funtek, uglasbil Viktor Parma, predstavljana prvič dne 14. feb. G. Parma, ki se je doslej poskušal na polju lahke glasbe, je s prvim svojim večim delom pri nas popolnoma prodr. Da se je na ledini slov. opere vstvarilo vendar jedenkrat nekaj, uže zato mu moramo biti hvaležni. Operi pozna se izreden trud, petje je prikupno, godba pa doni semtertje uprav veličastno. Najboljše je po sodbi vseh drugo dejanje. Izvršujoče moči proslavile so svoje dosedanje dobro ime, in tudi one, kakor prof. Gerbič, ki je opero skrbno priučil, deležne so viharov ovacij, katere je priredilo občinstvo g. Parmi. Čestitamo skladatelju in se nadejamo, da bomo se mnogokrat mogli čestitati takó iskreno njemu in slovenskemu gledališču.

Ob tej priliki nekaj na adresu „Dram. društva“. „Dram. društvo“ naj bi, če nimamo preveč „srečnih“ dramatikov (kje so pa „Očetovi spomini“?), vsaj na glasbenem polju *vspehuje* naše moči, da nam konečno morda vendar-le podaré kaj trajnega. Popolnoma hvalevredno je, vprizarjati znamenita tuja dela, vendar ne vemo, zakaj morajo toliko časa *čakati* ravno domači, primeroma dobri proizvodi, da sodi občinstvo o njih. Obečanega, predelanega Foersterjevega „Gorenjskega slavčka“ menda tudi letos ne bomo videli, in ali ni jedna predstava domačega dela za nas važnejša, nego deset „Puščavnikovih zvončkov“ ali pa „Trubadurjev“?

Dne 17. feb. pela se je večno mlada Smetanova „*Prodana nevesta*“, biser slov. opernega repertoirja.

D.

„**Slavjanska čitaonica**“ u Trstu. Bio sam t. god. u našoj čitaonici na *velikom plesu* (1), na *plesovih* (3) i skoro na svih *plesnih vajah* (svake sriede): ne da plešem — jer ne plešem nego nešto ili ništa —, no da vidim, što i kako, na kakvih nogah stoji to naše najodličnije društvo u Trstu. — Dvorana bila je svaki put puna, premda nije ni jedan put došla nego polovica onih, koje smo očekivali. — Djevojaka bilo je svaki put više nego li junaka, budući je od naše naobražene mladeži dolazila tekar trećina. — U dvorani (i pred dvoranom!) čuo sam govoriti talijanski, njemački, slovenski, hrvatski, bugarski, česki i francuski; ali mi je, opet, veoma drago, što sam se uvjerio, da (skoro) sve gospodjice znadu (ili barem razumiju) slovenski (ili drugi koji slavenski jezik). Što je tako, hvala Bogu; što je onako, krivi smo najviše mi, Adamovi potomci. — Eto pred vratima korizme: da li sl. čitaonica tom zgodom usnuti, da se probudi tekar budućega mesopusta, kao prošlih godina? 4 predavanja, 1 dramski večer, 1 koncerat — eto zabave za prosljetno doba.

Op. 1. Kada bi došle sve plesačice i svi plesači, u čitaoničkoj dvorani ne bi imali mjesta.

Op. 2. U čitaonici trebalo bi osnovati dramski odio. Odbor bi imo paziti na to, da se nebi — u takovu društvu — predstavljale nekoje neliepe ili preslane stvarce.

Dr. Tr.

Družba sv. Mohorja vabi, da se vpišejo stari in novi člani do konca febr. med društvenike.

b) ostali slovanski svet.

Cesar Fran Josip, prebivši samo 7 dnij na francoskih tleh, vrnil se je na Dunaj radi smrti nadvojvode *Albrehta*.

Od vseh stranij se pošiljajo tisočere brzajavke, izražajoče sožalje cesarju in cesarskemu domu. Cesar sam se je izjavil, da je izgubila država mnogo, a on najveć. — Cesar je določil, da se shranijo ostanki pokojnikovi dne 26. t. m. ob 3 urah popoldne v Dunajski kapucinski cerkvi. Iz Rusije se pogreba udeleži veliki knez Vladimir kot zastopnik carja Nikolaja II., udeleži se pa tudi mnogo členov drugih dinastij. — Oporoka nadvojvode Albrehta je določila mnogo darov in dobrot, sosebnost ces. in kr. vojski.

Državni zbor se je otvoril 19. t. m. V obeh zbornicah sta predsednika izrazila sožalje cesarskemu domu radi smrti Albrehtove ter slavila zasluge poslednjega.

Hohenwartov klub je imel posebno sejo zaradi Celjskega vprašanja. Klub je jednoglasno izjavil se, da ostane pri lanskem sklepu, da bode torej glasoval za znesek, ki ga je vlada vložila za Celjsko in jedino Celjsko nižo gimnazijo, dvojezično ali z vspretnicami.

V proračunskem odseku se je vnela dolga debata o dispozicijskem zakladu 100.000 gld. Večina se ve da je glasovala za ta zaklad, ki je, kakor znano, dvakrat več, nego za Taaffejeve vlade. Proti so glasovali, oziroma tudi govorili Mladočehi, slovenski nekoalovani poslanci, nemški nacionalci in maloruski posl. Romančuk. Dr. Gregorčič je proti tem zakladu radi političkih razmer, o katerih pravi, da jih je najbolj zakrivila vlada sama. Romančuk je nasproten, ker vidi, da z volilno reformo ne bode nič.

Češko. Ob proračunu v dež. zboru bila je velika

debata, in so se tu najočitneje pokazala raznovrstna nasprotstva mišljenja med vlado, nemško plemsko in češko (staročeško in mladočeško) stranko. Obe češki stranki ste bili kolikor toliko jedini nasproti vsem drugim činiteljem. Čehi so tudi povdarjali, da naj začne vlada spravo tudi v Moravi, Sileziji in po drugih deželah.

Hrvatska. Obletnica smrti veleuma Račkoga se je praznovala v cerkvi in jugosl. akademiji. V poslednji je čital prof. dr. Tadija Smičiklas odlomke iz večega dela: „Život i djela dra Franje Račkoga“. Akademija natisne 4000 izvodov tega dela, in se dohodki porabijo za arkado in spomenik pokojniku.

Ogersko. Te dni so bili ortodoksni Židi pri ministru Vlassitsu ter so ga prosili podpore za svoje kulturne institucije. Ta jim je obečal vse, kar možno, ter rekel: „Poznam Vaše madjarizacijske napore, ki uže sedaj kažejo lepe napredke, in nađejam se, da tudi tam, kjer ne napreduje madjarizacija takó naglo, bodo vaši naporí imeli znamenite nasledke“. Tu je madjarski minister očitno pohvalil Židovstvo, ki pomaga madjariti nemadjarske narodnosti.

Bosna. Našli so menda v starem bosenskem franjevske samostanu staro knjigo iz dobe, ko je vladal na Ogerskem kralj Karol Robert, in ko je bila Bosna izključno krščanska. Od potomcev tedanjih plemičev živi danes 300 možkih, od katerih pripada $\frac{8}{9}$ k mohamedanski veri. Večina hoče prositi cesarja Frana Josipa, da jim potrdi njih plemstvo, in Mohamed beg Kapetanović je uže prošil za grofovski naslov. Aristokracija se je med Slovane zasejala od tujstva, in tuj je tir, ki hoče obnoviti ali utrditi neslovanske običaje. Od poljskega in češkega plemstva bi se mogli Slovani učiti, da ni dobro, kjer med Slovani vpliva ali celo odločuje plemstvo.

Židi v Galiciji se vedno bolj gibljejo in razširjajo program židovsko-narodne in gospodarske samostojnosti. V Levovu snujejo več trgovskih društev, ki bodo uvažala v Galicijo proizvode iz Palestine. Poljaki seveda molče na vse to, ker so v politiskem in gospodarskem pogledu zavisni od Židov. Samo v zasebnih krogih izražajo bojazen, da, če pojde tako dalje, postane Galicija v nekoliko desetletjih prava obljubljena dežela Židov. Mesto da bi Poljaki zatirali Ruse, naj bi rajši porabili ta čas in sredstva v iztrebljenje židovskih pijavk! —*Ÿ.*

Galicija. Posetanje gledališča od dijakov je provzročilo dolgo debato v gališkem deželnem zboru. Poslanec Kramarčyk se je izjavil proti temu „z ozirom na demoralizujočo smer modernih predstav“. Grof Badeni je pa rekel, da gledališče mora ostati tako, kakoršno si želi občinstvo, in da naj odločujejo roditelji in varuhi, ali smejo njih otroci, oziroma varovanci v gledališče.

Črna Gora. Vojvodkinja Stane, mati kneza Nikole je umrla v 71. letu življenja. Izrazili so sožalje naš cesar, ruski car z rodbino in drugi vladarji. — Knez ni posebe povabljen na carski dvor, ker tega potreba ni, ko so ostale stare prijateljske vezi med knezom in ruskim dvorom. Videlo pa se je, kakó so se zbalí uže samo pri govorici, da bi bil knez Nikola posebe pozvan v Rusijo.

V 2. zv. trdi list „Omladina“, da veliko svobodo vere imajo v Crni Gori, in pristavlja: „Tako je treba. Črna

Gora se je vsegdar borila za svobodo, sedaj pa je došla do tega, da sama deli svobodo“.

Bolgarsko. Dragon Cankov povdarja v posebnem pismu do svojih somišljenikov, da Bolgariji je neizogibna sprava z Rusijo. S tem ne izgubi Bolgarsska svojih prav in samostalnosti, in idejali ne postanejo radi tega iluzoriški.

Nemčija. Poljakom v Nemčiji so bili zaradi uslug njih voditeljev podelili trohico poljskega poučevanja. Sedaj pa je pruski notranji minister odločno izrekel se za nadaljnje ponemčevanje Poljakov. Isto plačilo za usluge zapadni politiki dojde v svoj čas tudi avstrijskim Poljakom. — Po veliki noči se uvede obvezno učenje ruščine in angleščine po vseh kadetnih šolah pruske Nemčije.

KNJIŽEVNOST.

Slovanska knjižnica (Gabrščekova) ima v 35. sn.: Gorjupa naša kupa. Obrazek iz zgodovine nadlabskih Slovanov v 10. stoletju. — Kazančiči. Povest iz življenja Bošnjakov. Shopić stoji 15 kr., 12 sn. gld. 1.80.

„*Византийскій Временникъ*“, издаваемый при Императорской Академіи наукъ. Вып. 3 и 4. Содержание: Вопросъ о славянскомъ происхожденіи Юстиніана. В. Васильева. — О славянскомъ переводѣ хроники Іонна Малалы. С. И. Шестакова. — Критическіе этюды къ средне-вѣковымъ греческимъ текстамъ IV—VII. С. Д. Панадимириу. — Г. А. Мавроянн, Византийское искусство. Рец. Я. С. — С. Neumann. Die Weltstellung des byzantinischen Reiches vor den Kreuzzügen. Рец. П. Безобразова. — Tu smo navedli le nekoliko važnih razprav in recenzij. Za njimi sledi bibliografija. Omenili smo uže pri prejšnjih zvezkih, da „Виз. Вр.“ izhaja 4 krat na leto in stoji približno 8 gld. zunaj Rusije. Naročnina se pošilja na adresu: К. Л. Ряккеръ, Невскій пр. No. 14, въ С.-Петербургѣ.

Пятидесятилѣтіе научной разработки пространнаго житія св. Константина Философа (1843—1893), Андрея Петрова. Jako zanimiva razprava o znanstveni literaturi takó zvanega panonskega življenja sv. Cirila. Avtor dokazuje, da v 50 letih ni znanstvo bistveno nič napredovalo v tem pogledu. On dokazuje, da latinska cerkev je častila sv. Cirila uže v X. veku in porabljala njegovo mogilo v Rimu v to, da bi odtrgala Slovane od Bizancije ter privlekla jih k sebi. V slovanskih cerkvah imenuje se Ciril svetnik uže za Hraberga in Ivana Eksarha; Metodij pa da je bil kanonizovan pozneje v koncu X. ali v XI. veka. To je vzrok, da spomeniki, govoreči o Konstantinu, molče o Metodiju, in naobratno.

Ballades et chansons populaires tcheques et bulgares. Millien Achille. Paris, A. Lemerre éditeur, 21—31, Passage Choiseul, 1894. Poleg L. Légera je Millien drugi francoski prelagatelj slovanskih narodnih pesmij; v navedeni knjigi je odbral jako lepih bolgarskih in čeških pesmij.

Listnica uredništva.

Dopis z Notranjskega prepozno došel; v bodoče. Druge dopise z Dunaja itd. smo morali takisto odložiti. — Božidar Tvorcov. List se redno pošilja.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja vsako soboto na 8 straneh, slučajno s prilogami. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke pri upravnistvu po 8 kr. — *Zunaj Austro-Ogerske* na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trstu (ulica Molin grande, št. 2).